

CIRCULUS LATINUS ZAGRABIENSIS — ANNO MMVII

Annus bis millesimus septimus sodalibus Circuli sine ullo dubio maximi momenti fuit, nam mense Iulio Neapoli a die XV ad diem XXIII conventui extraordinario intereramus qui HVMANITAS nuncupabatur. Quo de conventu in paginis interretialibus multa legendo digna reperiri possunt. Instituto Philosophiae Studiis provehendis patrocinante, Vivario Novo et opere fundato »Mnemosyne« fiventibus, Sodalitate PHILIA ordinante, quae societas est discipulorum atque studentium internationalis, in urbe Neapoli conventus omnium gentium celebratus erat.

Quae autem moderatores in mente habuerunt conventum instruentes, legi possunt apud Senecam nostrum ...*faciamus ampliora quae accepimus: maior ista hereditas a me ad posteros transeat*, atque Augustinum: *Nos sumus tempora: quales sumus, talia sunt tempora*. Quid autem Humanitas sit clare apud Gellium: ...*humanitatem eruditionem institutionemque in bonas artes dicimus*. Itaque, humanitas ad unumquemque hominem, qui homo esse vult, pertinet; hereditas communis omnium gentium est, non restricta lingua, religione, cultu civili, ut Lactantius pulchre et recte expressit: *Summum inter se hominum vinculum est humanitas!* Hac ratione ducti, sodales Circuli Zagrabiensis Latine loquentium, nonnullis aliis collegis aucti (singuli venerunt Spalato, Flumine, Iadere, Signio...), necnon tribus discipulis XV gymnasii et magistrae Irae Čižić Potočnik, nos viginti quinque numero, die XV mensis Iulii Neapolin profecti sumus. Omnis sumptus itineris octo dierum (pernoctatio, cibus, potus, lectiones, concentus varii, introitus ad exhibitiones, in musea, in Pompeios) octoginta nummos Europaeos constabat; praeterea tantum sumptum transportationis solvere debuimus. Ut iter sat longum interrumpamus, miscentes dulce cum utili, villam Hadriani in Tiburo (cupido nostra veterrima!) visitavimus. Dies calidissimus erat, ubicumque oliveta, cantus cicadarum aestivarum, ruinae magnificae, color viridis aquae in piscinis (Stoa poikile, Canopus, Theatrum maritimum)... Hadrianus, fortasse humanissimus (si id est *eruditus et institutus in artibus bonis!*) imperatorum, prosperum iter nobis ominavit... Animula vagula blandula, valeas! Nobis porro eundum erat.

Sub vesperum Neapolin venimus. Statim magnitudine ipsius rei stupefacti sumus: trecenti participes, re vera ex omni parte orbis terrarum, in Convictu Nationali Victoris Emanuelis II. a moderatoribus et iuvenibus membris Filiae benignissime accepti, cenam communem celebrabant (et postea, quamquam lectiones variis locis urbis habebuntur, in hoc Convictu, i. e. Publico Ephebeo, in platea a Dante nuncupata, locus congregationis matutini et vespertini erit). Septuaginta quattuor moderatores ex Europa, Americis ambis, Asia, etiam Africa (Aegypto), inter quos et noster magister Vladimirus Vratovich, lectiones de rebus variis, locis variis, modis variis his octo sequentibus diebus habebunt. Sed unum vinculum in omnibus

est: amor et usus linguae Latinae. Nam nulla alia lingua nusquam – nec in cauponis, tabernis, autoraedis longis – audiri poterat: ex oribus Germanorum, Iaponiensium, Hispanorum, Rutenorum, Anglorum, Mexicanorum, Croatarum... – tantum Latinitas.

Sessio aditialis in palatio Serra di Cassano, sede Instituti Italici philosophiae studiis provehendis erat; quo loco magistratus urbis, professores praesidesque academiarum institorumque Neapolitanorum participes congressus salutaverunt; orationem aditalem magister Michaelis von Albrecht ex Universitate Heidelbergiana habuit, sub titulo significativo: *De humanitatis studiis et de pugna, ad quam nostra aetas nos provocat*. Ne putetis forte magistrum von Albrecht, hominem mitissimum et pacificum, ad quandam violentiam nos omnes vocavisse, dicam de qua pugna, de quibus armis loquebatur: *...de iis armis, quibus contra linguas vere mortuas – mercatorum praeconia et pseudopoliticorum ineptias – linguis semper vivis – sermonem Latinum Graecumque dico – instruamur...*

Difficile est enumerare loca, quibus sequentibus diebus sessiones habebantur: Palatium Regale (Palazzo Reale), S. Laurentius Maior (S. Lorenzo Maggiore), pulcherrimum monasterium S. Clarae cum claustro fictili picto ornato; hortus botanicus; Theatrum municipale Neapolitanum; Observatorium astronomicum Capodimonte; Museum archaeologicum nationale, Academia artis musicae apud monasterium divi Petri ad Maiellam... Praeter Neapolin ipsam, quae, ut dicunt, digna videri et mori est, sessiones et Pompeis novis et in oppido Turri Graeca (vulgo Torre del Greco), ex quo prospectus divinus sinus Neapolitani videri potest, erant.

Etiam difficilius est memorare nomina moderatorum. Qui non tantum magistri Latinitatis erant, nam inter eos et architectus Giancarlo Rossi, et Filippo Graziani ex Schola machinatoria aerospatii Romae; deinde Diego Toigo, magister historiae musices in Universitate Patavii – homines, ut eximia eruditione ita et peritia Latinitatis praediti. Aliquos saltem memorabo: Wilfried Stroh ex Universitate Monachiensi, Youm Scong ex universitate Sogang, Seul; Reginald Foster; Luigi Miraglia, Wolfgang Schibel, Dominique Viain Parisiensis, sicut et Vladislav Dolidon, qui nos Croatas – nescio de aliis – novo et miro modo hexametra Homeri legens – melius dicam cantans – valde delectavit; Fidel Raedle; David Morgan Terentiusque Tunberg Americani... Dolendum est vero quod nostri professores – praeter Nestorem nostrum, Vladimirus Vratovich – huic congressui non intererant.

Themata autem lectionum varia omnia – ut iam dixi – uno vinculo connexa inter se erant – HUMANITATE: democratia, res naturales – bothanica, astronomia, investigatio spatii, musice, entropia, architectura, lingua, educatio, classicismus, humanitas Orientis, etiam Latinitas Croatica... Auditoribus semper duae lectiones proponebantur, et (aliquando magna cum difficultate) inter duas eligendum erat; post unamquemque

expositionem disputatio oriebatur, quaestiones ponebantur...

Vespere, omnibus lectionibus exauditis et cena sumpta, concentus varii modorum classicorum, choralium Gregorianorum, aut musices Neapolitanae traditionalis in claustro Ephebei aut in aliis locis amoenissimis erant. Spectavimus textum Erasmi Rotterodamii, *Laudem stultitiae* in forma drammatice; sanctam eucharistiam Latinam in ecclesia St. Francesci di Paolo celebravimus; Museum archaeologicum et Museum Capodimonte cum illa famosa collectione artis pictae quae Farnese nuncupatur visitavimus; in horto botanico, in umbra arborum magnificentium refugium ab aestu invenimus. Postremo, Aloisio Miraglia duce – eruditionem, eloquentiam et entusiasmum istius hominis describere neque temptabo – visitavimus Pompeios, pauci nostrum et Herculaneum; in theatro antiquo lapideo Pompeiorum grex histrionum *Militem gloriosum* Plauti in lingua Latina nobis exhibuit.

Experientia et profectus unius talis congressus pro omnibus nobis, qui intereramus, verbis exprimi haud potest. Omnia enim quae vidimus, et imprimis, quae audivimus cognitionem nostram immense dilatavit et luce nova illuminavit. Quae audiendo ab optimis et loquendo cum ipsis (quamquam aliquando timide et balbutientes) didicimus, sine pretio est. Multos collegas, magistros atque discipulos Latinitatis ex variis terris cognovimus, ita ut modos et methodos docendi varios cum nostro modo (aut nostris modis, quia et apud nos pedemptim et magno studio magistrarum Angelae Crnobrnja et Irae Čižić Potočnik methodus natura Oerbegiana introducit) comparare potuissemus.

Ut concludam: vidimus Neapolin, sed non mortui sumus. Immo, redivivi et bona spe scientiaque nova pleni et abundantes die XXIII. Iulii domum reversi sumus.

Linguam Latinam per octo dies audiebamus, vivam et fluentem, quae omnes fines nationum, traditionum, temporum transgreditur. Iter Neapolitanum erat ex eorum, qui tota via memoria tenetur. Vix expectamus sequentem.

Marija Sušac